

УРОКИ ЖЕРТОВНОСТІ ЗА УКРАЇНУ

Ірина ДОСЯК,

учителька початкових класів
Болехівського ліцею № 1 «Академічний»
Болехівської міської ради, учителька-методистка

«ЗА УКРАЇНУ, ЗА ЇЇ ВОЛЮ, ЗА ЧЕСТЬ І СЛАВУ, ЗА НАРОД!»

Матеріали до уроків. 1–4 класи

Легіон Українських січових стрільців

Легіон Українських січових стрільців (назва походить від формувань запорозьких козаків, які виконували сторожову і розвідувальну службу) сформовано в 1914 р. на початку Першої світової війни. Запис проводився на добровільних засадах. Основний склад становило юнацтво українських організацій: спортивної – «Сокіл», протипожежної – «Січ», учнівської – «Пласт». До міста Стрий, що на Львівщині, де формувався легіон, прибуло понад 28 тис. добровольців. Але австрійське військове командування хотіло бачити українців мобілізованими до імперської армії, де вони «розчинилися» б у масах вояків інших національностей. Тому в УСС прийняли лише 2,5 тис. осіб. Військову присягу приймали двічі: вперше – загальну для всього австрійського війська, а вдруге – «свою», національну, на вірність Україні.

Стрільцька пісня

Стрільцька пісня стала найвиразнішим духовним і мистецьким проявом патріотизму українського народу в добу національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. Найбільший внесок у створення і популяризування стрільцької пісні зробили обдаровані композитори, поети-пісенники, вояки легіону Українських січових стрільців Михайло Гайворонський, Роман Купчинський і Левко Лепкий. Їх патріотичні, ліричні, жалібні, споріднені з народними пісні зміцнювали бойовий дух стрільцтва в битвах за незалежність і соборність України, мали надзвичайну популярність не лише серед січовиків, але й серед широкого загалу українства. Вони будили глибокі почуття любові до Батьківщини й закликали до збройної боротьби за її незалежність. Прикладом може слугувати пісня Михайла Гайворонського на слова Романа Купчинського «За рідний край»:

«За рідний край, за нарід свій,
За волю України
Ми йдемо в бій, ми йдемо в бій
Крізь згарища, руїни...»

Найбільше творів пісенного жанру створив Михайло Гайворонський. Особливо розповсюдилася пісня «Машерують наші добровольці» на мотив «Ой у лузі червона калина». Зауважимо, що слова з пісні Миколи Вороного «За Україну»:

«За Україну, за її долю,
За честь і волю, за народ!» –
запозичені вояками легендарної Української повстанської армії.

Література легіону УСС

Періодичні друковані і рукописні видання січових стрільців часто ставали першими україномовними на території всієї України. Своїми матеріалами стрілецькі дописувачі розвивали такі жанри, як: замітка, репортаж, нарис, фейлетон, памфлет, байка та інші. Тираж стрілецьких видань – від кількох десятків до сотень примірників, що охоплювали широке коло читачів. Адже кожен примірник передавався із рук в руки, влаштовували колективні читання вголос. Переважала виховна і патріотична тематика публікацій. За допомогою слова січові стрільці плекали любов до рідної мови, Батьківщини, жили патріотичний дух українства, закликали до боротьби за незалежність.

Юрій Шкрумеляк – співець січового стрілецтва

Юрій Андрійович Шкрумеляк (*18 квітня 1895 р., с. Ланчин, нині смт. Надвірнянського району Івано-Франківської області – †20 листопада 1965 р., м. Львів) – український журналіст, поет, перекладач і дитячий письменник, січовий стрілець. Псевдоніми: Іван Сорочатий, Юра Ігорків, Юрій Підгірський, Смик, Гнотик, Олекса Залужний, Максим Цимбала.

Народився в селянській сім'ї. Навчався в 1901–1907 рр. у сільській школі, в 1907–1914 рр. – у Коломийській гімназії, в 1922–1924 рр. – у Львівському університеті і на філософському факультеті Празького університету. Перший вірш написав 1915 року.

Під час Першої світової війни воював у лавах Українських січових стрільців. Дослужився до чину підхорунжого. Належав до найвідоміших поетів-«усусів». Співвидавав сатирично-гумористичну газету «Самохотник». Згодом разом із Миколою Євшаном працював в архівах Начальної команди УГА.

У 1920–1930 рр. – співробітник видавництва «Світ дитини».

У 1928–1939 рр. – співробітник видавничого концерну Івана Тиктора, головний редактор і фейлетоніст газети «Народна справа» та журналу для дітей «Дзвіночок».

У 1945 р. засуджений до 10 років ув'язнення в радянському таборі. Після повернення (1956 р.) реабілітований.

Похований на Личаківському кладовищі.

Автор понад 30 книг для дітей. Друкувався у виданнях «Червоної Калини». Окремими книгами вийшли: поема «Сон Галича» (1920 р.), проза «Поїзд мерців» (1922 р.), «Авелева жертва» (1926 р.), повість «Чота крилатих» (1928 р.), повість «Огні з полонин» (1930 р.), п'єса «Стрілець невмирущий» (1938 р.), повість «Високі гори і низини» (1939 р.), збірки поезій «Пісня про радісну осінь» (1940 р.), «Сопілка співає» (1957 р.), вибрані твори «Привіт Говерлі» (1964 р.).

Де Україна

Україна – в давній славі,
В козацьких пригодах,
На завітчаних левадах,
В рідних синіх водах.
Україна – в тих долинах
І високих горах,
На степах буйних, широких,
У галях, у борах.
Україна – в білих селах,
У густих садочках,
У хрещатому барвінку,
У синіх квіточках.
Україна – на яворах
Пташкою співає;
На стрілецькій могилі
Голову схиляє.

Україна – в чорноземі,
Що родить пшеницю,
В глибинах, що дають нафту
І сіль-сировицю.
Україна – в рідній мові
І в пісні прекрасній,
Україна – в рідній школі,
В майбутності ясній.
Україна – в чистих хатах
І в сільській церкві,
У дитячому серденьку,
В розумній головці.
Україна – в ясних зорях,
В сонці, що над нами,
І в очах добрячих, ясних
Рідненької мами.

Юрій Шкрумеляк

Ми є діти українські

Ми є діти українські,
Хлопці та дівчата,
Рідний Край наш – Україна
Красна та багата.
Рідне небо, ясне сонце,
Місяць, зорі срібні,
Рідний нарід – українці
Всі до нас подібні.
Рідна віра: Свята Трійця
І Пречиста Мати.
Рідна мова: нею вчились
Бога прославляти!
Присягаєм наш Край Рідний
Над усе любити,

Рідний нарід шанувати
І для нього жити.
Присягаєм – рідну віру
Завжди визнавати,
По-українськи говорити,
Молитись, співати.
Як ріка в гору не піде,
Як сонце не згасне,
Так ми того не забудем,
Що рідне, що власне.
Що нам рідне, те нам буде
І красне, і гоже!
Присягаєм, що так буде.
Поможи нам, Боже!

Юрій Шкрумеляк

Я дитина українська

Я дитина українська,
Вкраїнського роду,
Українці – то є назва
Славного народу.
Україна – то край славний
Аж по Чорне море,
Україна – то лан пишний
І степи, і гори.

І як мені України
Щиро не кохати?
Мене ненька по-українськи
Вчила розмовляти.
І як мені України
Щиро не любити?
Мене вчили по-українськи
Господа молити.

За свій рідний край і нарід
Я Господа молю:

«Зішли, Боже, Україні
І щастя, і долю!»

Юрій Шкрумеляк

Слово української дитини

Хто ти, хлопчику маленький?
Син я України-Неньки!
Українцем я зовуся
Й тою назвою горджуся!
А по чім тебе пізнаю?
По вкраїнському звичаю,
В мене вдача щира й сміла,
І відвага духа й тіла,
І душа моя здорова,
Українська в мене мова.
А скажи, де Край твій рідний?
Там, де неба круг погідний,
Там, де сонце сяє ясне
На вкраїнські діти красні;
Де лани, степи безкраї,
Де орел буйний літає,
Де Карпат вершки високі,
Де потоків дна глибокі;
Де Дністер і хвилі Прута,
Де Дніпро, старий Славута;

Де високії могили,
Що в них голови зложили
Мої предки в лютім бою
За Вкраїну люблю свою.
Як допоможеш своєму люду?
Пильно все учитись буду,
Щоб свої мене любили,
А чужі щоби цінили,
Щоб про мій народ питали,
Україну шанували.
Чи при праці, чи в забаві
Все послужу рідній справі.
Ні маєтку, ані труду
Жалувати я не буду,
Щоб народові Вкраїни
Помогти устать з руїни, –
Все зумію перенести
Для Вкраїни слави й честі.
Господа буду благати,
Щоб нам дав добра діждати!

Юрій Шкрумеляк

Наталія КАРМАН,

учителька української мови і літератури
Івано-Франківського приватного ліцею
«Католицький ліцей святого Василія Великого»,
учителька-методистка

**«ЗА УКРАЇНУ, ЗА ЇЇ ДОЛЮ, ЗА ЧЕСТЬ І ВОЛЮ, ЗА НАРОД!»
ІСТОРІЯ НЕ ОДНОГО ЖИТТЯ.**

Урок-розмова двох епох. 5–11 класи

Мета. Виховувати в учнів почуття національної гордості, любові до рідного краю; формувати соціально компетентного, активного, відповідального громадянина й патріота України; дати поштовх до самовдосконалення людини, здатної гідно існувати і самореалізуватися за складних реалій ХХІ століття.

Методичний коментар. Клас об'єднаний у дві групи: одна представляє першу чверть ХХ століття (Українські січові стрільці), друга – друге–третє десятиліття ХХІ століття (сучасники, герої Майдану, воїни Збройних сил України (ЗСУ)).

